

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 10ης Σεπτεμβρίου 2015¹

Υπόθεση C-252/14

**Pensioenfonds Metaal en Techniek
κατά
Skatteverket**

[αίτηση του Ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου
(Högsta förvaltningsdomstolen, Σουηδία)

για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]

«Προδικαστική παραπομπή — Ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων — Άρθρο 63 ΣΛΕΕ — Φορολόγηση των εισοδημάτων των συνταξιοδοτικών ταμείων — Διαφορετική μεταχείριση μεταξύ ημεδαπών και αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων — Φορολόγηση κατ' αποκοπήν των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων βάσει πλασματικής αποδόσεως — Παρακράτηση φόρου στην πηγή για εισοδήματα από μερίσματα που καταβάλλονται σε αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία»

Εισαγωγή

1. Κατά πάγια αρχή της νομολογίας του Δικαστηρίου, καίτοι η άμεση φορολογία εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, εντούτοις τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν το δίκαιο της Ένωσης κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής². Εξυπακούεται ότι η υποχρέωση αυτή ισχύει και για την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων³.
2. Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 65, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων δεν θίγει το δικαίωμα των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις οικείες διατάξεις της φορολογικής τους νομοθεσίας οι οποίες διακρίνουν μεταξύ φορολογουμένων που δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση όσον αφορά την κατοικία τους ή τον τόπο όπου είναι επενδεδυμένα τα κεφάλαιά τους. Στη νομολογία του Δικαστηρίου, ο κανόνας αυτός αντανακλάται στην αρχή κατά την οποία, στον τομέα της άμεσης φορολογίας, η κατάσταση των κατοίκων ημεδαπής δεν είναι, κατά κανόνα, συγκρίσιμη με αυτή των μη κατοίκων ημεδαπής⁴.
3. Καίτοι η σχετική νομολογία είναι πλούσια, η αναζήτηση της ορθής ισορροπίας μεταξύ της αρμοδιότητας των κρατών μελών στον τομέα της φορολογίας, αφενός, και των απαιτήσεων της καλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, αφετέρου, εγείρει συνεχώς νέα ζητήματα. Η παρούσα υπόθεση αποτελεί ένα τέτοιο παράδειγμα.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Απόφαση Schumacker (C-279/93, EU:C:1995:31, σκέψη 21).

3 — Απόφαση Verkooijen (C-35/98, EU:C:2000:294, σκέψεις 32 και 34).

4 — Απόφαση Schumacker (C-279/93, EU:C:1995:31, σκέψη 31).

Νομοθετικό πλαίσιο

4. Κρίσιμες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης στην παρούσα υπόθεση είναι τα άρθρα 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και 65, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ.
5. Στο σουηδικό δίκαιο, τα νομικά πρόσωπα με απεριόριστη φορολογική υποχρέωση υπόκεινται σε φόρο εισοδήματος δυνάμει του νόμου (1999:1229) περί φόρου εισοδήματος [inkomstskattelagen]. Η φορολογία αυτή ισχύει μεταξύ άλλων και για τα εισοδήματα που προέρχονται από κεφαλαιακά κέρδη, μερίσματα και τόκους.
6. Ωστόσο, κατά το άρθρο 2, σημείο 3, του κεφαλαίου 7, του νόμου αυτού, τα συνταξιοδοτικά ταμεία απαλλάσσονται πλήρως από την κατά τον εν λόγω νόμο φορολογική υποχρέωση. Αντιθέτως, φορολογούνται επί των κεφαλαιακών αποδόσεων τους δυνάμει του νόμου (1990:661) περί φόρου επί των κεφαλαιακών αποδόσεων των ταμείων συντάξεων [lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel).
7. Δυνάμει του άρθρου 2 του νόμου (1990:661), τα σουηδικά συνταξιοδοτικά ταμεία και οι σουηδικές εταιρίες ασφαλίσεως ζωής, καθώς και οι αλλοδαπές επιχειρήσεις του ίδιου τύπου που έχουν μόνιμη εγκατάσταση στη Σουηδία, πρέπει να καταβάλλουν φόρο επί των κεφαλαιακών αποδόσεων, ο οποίος είναι φόρος κατ' αποκοπήν που αποσκοπεί στη φορολόγηση των τρεχουσών αποδόσεων των συνταξιοδοτικών αποταμιεύσεων.
8. Δυνάμει των άρθρων 3 έως 8 του νόμου (1990:661), η φορολογητέα βάση του φόρου αυτού υπολογίζεται σε δύο στάδια. Πρώτα υπολογίζεται η κεφαλαιακή βάση, η οποία αποτελείται από την αξία των περιουσιακών στοιχείων του συνταξιοδοτικού ταμείου κατά την έναρξη του τρέχοντος φορολογικού έτους, αφού αφαιρεθούν οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις κατά την ημερομηνία αυτή. Στη συνέχεια, υπολογίζεται μια πλασματική κατ' αποκοπήν απόδοση επί του εν λόγω κεφαλαίου πολλαπλασιάζοντας την κεφαλαιακή βάση επί τη μέση απόδοση των κρατικών ομολόγων για το αμέσως προηγούμενο του φορολογικού έτους ημερολογιακό έτος. Η απόδοση αυτή αποτελεί τη φορολογητέα βάση.
9. Κατά το άρθρο 9 του νόμου (1990:661), ο φόρος επί των αποδόσεων ανέρχεται σε 15 % της φορολογητέας βάσεως που υπολογίζεται με τον τρόπο αυτόν.
10. Όσον αφορά δε τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα που εισπράττουν μερίσματα από μετοχές σουηδικών εταιριών ή από μερίδες σουηδικών επενδυτικών κεφαλαίων, πρέπει να καταβάλλουν στη Σουηδία φόρο υπό τη μορφή παρακρατήσεως στην πηγή επί των μερισμάτων δυνάμει των άρθρων 1 και 4 του νόμου (1970:624) περί παρακρατήσεως φόρου επί των μερισμάτων [kypningskattelagen (1970:624)].
11. Κατά το άρθρο 5 του νόμου (1970:624), η παρακράτηση φόρου επί του μερίσματος ανέρχεται σε ποσοστό 30 % το οποίο υπολογίζεται επί του ακαθάριστου ποσού των μερισμάτων. Κατά τη φορολογική σύμβαση που έχει υπογραφεί μεταξύ του Βασιλείου της Σουηδίας και του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, το ποσοστό αυτό μειώνεται σε 15 % για τα νομικά πρόσωπα που είναι εγκατεστημένα στις Κάτω Χώρες.

Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

12. Το Pensioenfonds Metaal en Techniek (στο εξής: PMT) είναι ολλανδικό συνταξιοδοτικό ταμείο. Μεταξύ του 2002 και του 2006, το PMT έλαβε από ανώνυμες σουηδικές εταιρίες μερίσματα επί των οποίων παρακρατήθηκε στη Σουηδία φόρος ύψους 15 %, ήτοι το συνολικό ποσό των 20 957 836 σουηδικών κορωνών (SEK).

13. Εν συνεχεία το PMT ζήτησε από το Skatteverket (σουηδικό Δημόσιο Ταμείο) την επιστροφή του φόρου επί των μερισμάτων, με την αιτιολογία ότι η παρακράτηση του εν λόγω φόρου ήταν αντίθετη στις σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων διατάξεις του δικαίου της Ένωσης, καθόσον το εν λόγω ταμείο έπρεπε να εξομοιωθεί με σουηδικό συνταξιοδοτικό ταμείο και να φορολογηθεί σύμφωνα με τον νόμο (1990:661).

14. Το σουηδικό Δημόσιο Ταμείο απέρριψε το αίτημα του PMT, το οποίο άσκησε ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου του Dalarna (Länsrätten i Dalarnas län) προσφυγή η οποία επίσης απορρίφθηκε, όπως και η έφεση ενώπιον του διοικητικού εφετείου του Sundsvall (Kammarrätten i Sundsvall). Το PMT άσκησε αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Högsta förvaltningsdomstolen (ανώτατου διοικητικού δικαστηρίου).

15. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Ανώτατο διοικητικό δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Αντιτίθεται το άρθρο 63 ΣΛΕΕ σε εθνική νομοθεσία κατά την οποία τα μερίσματα από εταιρία κάτοικο ημεδαπής φορολογούνται στην πηγή αν ο μεριδιούχος είναι κάτοικος άλλου κράτους μέλους, ενώ τέτοια μερίσματα —αν καταβάλλονται σε μεριδιούχο κάτοικο ημεδαπής— υπόκεινται σε φόρο υπολογιζόμενο κατ' αποκοπήν και επί μιας πλασματικής αποδόσεως, ο οποίος προορίζεται με την πάροδο του χρόνου να αντιστοιχεί στον τακτικό φόρο όλων των εισοδημάτων από το κεφάλαιο;»

16. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 23 Μαΐου 2014. Η Σουηδική και η Γερμανική Κυβέρνηση, καθώς και η Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Στην επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία έλαβε χώρα στις 21 Μαΐου 2015, εκπροσωπήθηκαν το προσφεύγον της κύριας δίκης, η Σουηδική και η Γερμανική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή.

Ανάλυση

17. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, το προσφεύγον υποστηρίζει ότι, ως αλλοδαπό συνταξιοδοτικό ταμείο που έχει επενδύσει σε μετοχές σουηδικών εταιριών, έπρεπε, όσον αφορά την φορολογία επί των μερισμάτων τα οποία δικαιούται λόγω των μετοχών του, να τύχει της ίδιας μεταχειρίσεως με αυτή των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων που έχουν επενδύσει σε τέτοιες μετοχές. Δεν αμφισβητείται ότι η φορολογική μεταχείριση των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων δεν είναι η ίδια με αυτή των σουηδικών συνταξιοδοτικών ταμείων⁵. Αυτή η διαφορετική μεταχείριση αποτελεί, κατά το προσφεύγον, αδικαιολόγητο περιορισμό στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων.

18. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στα μέτρα που απαγορεύονται από το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ ως περιορισμοί των κινήσεων κεφαλαίων συγκαταλέγονται αυτά που μπορούν να αποτρέψουν τους κατοίκους αλλοδαπής από την πραγματοποίηση επενδύσεων σε κράτος μέλος ή να αποτρέψουν τους κατοίκους του εν λόγω κράτους μέλους από την πραγματοποίηση επενδύσεων σε άλλα κράτη μέλη⁶.

19. Η διαφορετική φορολογική μεταχείριση των μερισμάτων που καταβάλλονται από ημεδαπές εταιρίες σε μετόχους κατοίκους ημεδαπής και αυτών που καταβάλλονται σε μετόχους κατοίκους αλλοδαπής μπορεί, κατ' αρχήν, να έχει μια τέτοια συνέπεια⁷.

5 — Αντιθέτως, οι διάδικοι δεν συμφωνούν ως προς το εάν αυτή η διαφορετική μεταχείριση έχει δυσμενή συνέπεια για τα αλλοδαπά ταμεία όσον αφορά το επίπεδο της πραγματικής φορολόγησής τους. Το πρόβλημα αυτό θα αναλυθεί πιο κάτω.

6 — Απόφαση Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company (C-190/12, EU:C:2014:249, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

7 — Βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company (C-190/12, EU:C:2014:249, σκέψη 42).

20. Πάντως, δυνάμει του άρθρου 65, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου, το άρθρο 63 ΣΛΕΕ δεν θίγει την εξουσία των κρατών μελών να εφαρμόζουν τις οικείες διατάξεις της φορολογικής τους νομοθεσίας οι οποίες διακρίνουν μεταξύ φορολογουμένων που δεν βρίσκονται στην ίδια κατάσταση όσον αφορά την κατοικία τους, ιδίως εφόσον η διαφορετική μεταχείριση αφορά καταστάσεις που δεν είναι αντικειμενικώς συγκρίσιμες⁸.

21. Κατά κανόνα, το Δικαστήριο αναλύει τη συγκρισιμότητα των καταστάσεων αφού προηγουμένως διαπιστώσει την ύπαρξη περιορισμού⁹. Ωστόσο, φρονώ, ότι η προσέγγιση αυτή δεν ενδείκνυται στην υπό κρίση υπόθεση. Πράγματι, εν προκειμένω πρόκειται για δύο εξ ολοκλήρου διαφορετικά συστήματα φορολόγησης, καθόσον το ένα αφορά τη γενική φορολόγηση του συνόλου των εισοδημάτων από κεφάλαια που αποκομίζουν τα ημεδαπά ταμεία, ενώ το δεύτερο εφαρμόζεται μόνον στη φορολόγηση των μερισμάτων που καταβάλλουν οι σουηδικές εταιρίες σε αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία. Έτσι, στην παρούσα υπόθεση το ζήτημα της συγκρισιμότητας των καταστάσεων έχει θεμελιώδη χαρακτήρα.

22. Συνεπώς, προτείνω να αντιστραφεί η συνήθης σειρά αναλύσεως και να ελεγχθεί πρώτα εάν τα σουηδικά και τα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία που έχουν επενδύσει αμφότερα σε μετοχές σουηδικών εταιριών βρίσκονται σε συγκρίσιμες καταστάσεις υπό το πρίσμα της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας.

Επί της συγκρισιμότητας των καταστάσεων

Προκαταρκτική παρατήρηση

23. Η Σουηδική Κυβέρνηση και η Επιτροπή αφήνουν να εννοηθεί, στις γραπτές παρατηρήσεις τους, ότι ο φόρος στον οποίο υπόκεινται τα συνταξιοδοτικά ταμεία που είναι εγκατεστημένα στη Σουηδία θα μπορούσε να αναλυθεί περισσότερο ως φόρος επί της περιουσίας παρά ως φόρος εισοδήματος. Φρονώ ότι μια τέτοια ανάλυση δεν είναι ορθή.

24. Πρώτον, από τυπική άποψη, ο φόρος επί των κεφαλαιακών αποδόσεων των συνταξιοδοτικών ταμείων που θεσπίστηκε με τον νόμο (1990:661) αντικαθιστά σαφώς, στο σουηδικό φορολογικό σύστημα, τον γενικό φόρο επί των εισοδημάτων των νομικών προσώπων που έχει θεσπιστεί με τον νόμο (1999:1229)¹⁰, και από τον οποίο απαλλάσσονται τα συνταξιοδοτικά ταμεία.

25. Δεύτερον, μολονότι είναι γεγονός ότι ο φόρος επί της περιουσίας υπολογίζεται με βάση το θεωρητικά πιθανό πλασματικό εισόδημα της επίμαχης περιουσίας, η κατάσταση των οργανισμών όπως τα συνταξιοδοτικά ταμεία είναι ιδιαίτερη ως προς το θέμα αυτό. Πράγματι, αποστολή των οργανισμών αυτών είναι να επενδύουν τα διαθέσιμα κεφάλαια προκειμένου να παράγεται εισόδημα το οποίο εν συνεχεία διανέμεται στους δικαιούχους. Έτσι, η επένδυση του κεφαλαίου είναι η κύρια οικονομική δραστηριότητα των συνταξιοδοτικών ταμείων. Συνεπώς η επίμαχη φορολόγηση της κύριας δίκης πρέπει να θεωρηθεί ως φορολογία επί εισοδημάτων που δημιουργούνται από τη δραστηριότητα αυτή, ακόμη και αν ο υπολογισμός του ποσού του φόρου δεν βασίζεται στο εισόδημα που πραγματοποιήθηκε αλλά σε πλασματικό εισόδημα.

26. Πρέπει λοιπόν να γίνει δεκτό ότι τα μερίσματα που καταβάλλονται από σουηδικές εταιρίες σε συνταξιοδοτικά ταμεία που είναι εγκατεστημένα στη Σουηδία σαφώς φορολογούνται, όπως και άλλα εισοδήματα από κεφάλαια που αποκτούν τα εν λόγω ταμεία, δυνάμει του νόμου (1990:661).

8 — Όπ.π. (σκέψεις 54 έως 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

9 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση *Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company* (C-190/12, EU:C:2014:249)

10 — Βλ. σημεία 5 και 6 των παρούσων προτάσεων.

Συγκρισιμότητα της καταστάσεως των ημεδαπών και των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων.

27. Στη νομολογία του Δικαστηρίου γίνεται δεκτό ότι, στον τομέα της άμεσης φορολογίας, η κατάσταση των κατοίκων ημεδαπής δεν είναι κατά κανόνα συγκρίσιμη με την κατάσταση των κατοίκων αλλοδαπής, και επομένως η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αυτομάτως ως δυσμενής διάκριση που παρεμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων¹¹.

28. Μόνον εξετάζοντας μια συγκεκριμένη φορολογική διάταξη, το Δικαστήριο μπορεί να συμπεράνει ότι η κατάσταση του κατοίκου αλλοδαπής είναι συγκρίσιμη με την κατάσταση του κατοίκου ημεδαπής¹².

29. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η επίμαχη φορολογική διάταξη αφορά τη φορολόγηση των μερισμάτων που καταβάλλονται σε συνταξιοδοτικά ταμεία που είναι εγκατεστημένα στη Σουηδία μαζί με άλλα εισοδήματα από κεφάλαιο των εν λόγω ταμείων και σύμφωνα με ένα περίπλοκο μαθηματικό τύπο υπολογισμού της φορολογητέας βάσεως, ενώ τα μερίσματα που καταβάλλονται στα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία φορολογούνται άμεσα, σύμφωνα με τη μέθοδο παρακρατήσεως φόρου στην πηγή.

30. Σύμφωνα με τα στοιχεία που εμπεριέχονται στην απόφαση περί παραπομπής και στις γραπτές παρατηρήσεις της Σουηδικής Κυβερνήσεως, σκοπός του εν λόγω συστήματος είναι να υπάρχει φορολογική ουδετερότητα, στο πρόσωπο των συνταξιοδοτικών ταμείων και των άλλων μορφών συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως, τόσο από απόψεως της μορφής της επενδύσεως (μετοχές, ομόλογα, δημόσιο χρέος, κ.λπ.) όσο και από απόψεως οικονομικής συγκυρίας.

31. Φρονώ ότι ο σκοπός αυτός είναι καθόλα θεμιτός και ότι εντάσσεται πλήρως στο πλαίσιο της αρμοδιότητας των κρατών μελών όσον αφορά τόσο την άμεση φορολογία όσο και την οργάνωση του συνταξιοδοτικού συστήματος.

32. Ωστόσο, ένας τέτοιος σκοπός μπορεί να επιτευχθεί μόνο για τα πρόσωπα με απεριόριστη φορολογική υποχρέωση στο οικείο κράτος μέλος. Πράγματι, η φορολογική ουδετερότητα σε σχέση με τη μορφή της επενδύσεως προϋποθέτει ότι το συγκεκριμένο κράτος μέλος μπορεί να φορολογεί όλα τα εισοδήματα που προέρχονται από τις συγκεκριμένες επενδύσεις. Το ίδιο ισχύει για τη φορολογική ουδετερότητα σε σχέση με την οικονομική συγκυρία. Μόνον η εφαρμογή ενός ενιαίου συστήματος φορολόγησεως στις διάφορες μορφές επενδύσεων, τόσο σε αυτές που είναι ιδιαίτερα ευαίσθητες στη συγκυρία όσο και σε αυτές που δεν είναι, επιτρέπει την επίτευξη μιας τέτοιας ουδετερότητας.

33. Τυχόν εφαρμογή του σουηδικού συστήματος φορολόγησεως σε μία μόνον μορφή επενδύσεων, ήτοι στις επενδύσεις σε μετοχές, θα οδηγούσε όχι σε ουδετερότητα σε σχέση με τη συγκυρία, αλλά σε μια αδικαιολόγητα υψηλή φορολόγηση κατά τα έτη της κακής συγκυρίας και σε «φορολογικά δώρα» κατά τα άλλα έτη. Επιπλέον, αυτό θα οδηγούσε επίσης σε ανισότητες μεταξύ των φορολογουμένων ανάλογα με την πραγματική απόδοση των μετοχών στις οποίες έχουν επενδύσει, καθόσον, ανεξάρτητα από την οικονομική συγκυρία, οι μετοχές μιας εταιρίας σε συγκεκριμένη στιγμή μπορεί να προσφέρουν υψηλότερα μερίσματα, σε σχέση με το επενδυθέν κεφάλαιο, απ' ό,τι οι μετοχές μιας άλλης εταιρίας. Και ως προς το σημείο αυτό, το υπό κρίση σύστημα φορολόγησεως δεν διασφαλίζει την επιδιωκόμενη από τον Σουηδό νομοθέτη ουδετερότητα παρά μόνον εάν εφαρμόζεται στο σύνολο του κεφαλαίου που έχει επενδυθεί από συγκεκριμένο φορολογούμενο, εν προκειμένω από συνταξιοδοτικό ταμείο, ανεξαρτήτως της συνθέσεως του επενδυτικού χαρτοφυλακίου του εν λόγω φορολογούμενου.

11 — Απόφαση Truck Center (C-282/07, EU:C:2008:762, σκέψεις 38 και 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

12 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company (C-190/12, EU:C:2014:249, σκέψη 58).

34. Από τη σκοπιά του σουηδικού κράτους, η κατάσταση των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων δεν είναι συγκρίσιμη με αυτή των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων που έχουν επενδύσει σε μετοχές σουηδικών εταιριών. Αφενός, το κράτος αυτό φορολογεί το σύνολο των κεφαλαιακών αποδόσεων των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων και είναι έτσι σε θέση να διασφαλίζει την ουδετερότητα της εν λόγω φορολόγησης, εφαρμόζοντας επ' αυτών το σύστημα που προβλέπεται από τον νόμο (1990:661). Αφετέρου, όσον αφορά τα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία, φορολογεί μόνον το μέρος των εισοδημάτων τους που προέρχεται από επενδύσεις σε σουηδικές εταιρίες. Επομένως, του είναι αδύνατον να εφαρμόσει το ίδιο σύστημα φορολόγησης ή, σε κάθε περίπτωση, το εν λόγω σύστημα δεν θα επιτελούσε την αποστολή του.

35. Οι καταστάσεις δεν είναι συγκρίσιμες ούτε από τη σκοπιά των συγκεκριμένων φορολογουμένων. Το επίμαχο σουηδικό φορολογικό μέτρο δεν εφαρμόζεται μόνον στη φορολόγηση των μερισμάτων, αλλά αφορά τη φορολόγηση του συνόλου των κεφαλαιακών αποδόσεων των ημεδαπών ταμείων. Αντιθέτως, τα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία καταβάλλουν μόνον έναν πρόσθετο φόρο στη Σουηδία, ο οποίος συνδέεται με την επενδυτική δραστηριότητά τους στο εν λόγω κράτος μέλος, καθόσον η γενική τους φορολόγηση γίνεται στο κράτος μέλος προελεύσεώς τους.

36. Έτσι, η κατάσταση στην παρούσα υπόθεση προσομοιάζει με αυτή της υποθέσεως *Truck Center*, καθόσον στη Σουηδία, η καταβολή μερισμάτων από ημεδαπή εταιρία σε ημεδαπό συνταξιοδοτικό ταμείο και η καταβολή μερισμάτων από ημεδαπή εταιρία σε αλλοδαπό συνταξιοδοτικό ταμείο οδηγούν σε διαφορετική φορολόγηση, η οποία ερείδεται σε διαφορετική νομική βάση¹³.

37. Φρονώ ότι η διαπίστωση του Δικαστηρίου στην απόφαση *Truck Center*, κατά την οποία η επίμαχη φορολόγηση στην εν λόγω υπόθεση ήταν σε κάθε περίπτωση χαμηλότερη για τους φορολογούμενους κατοίκους αλλοδαπής απ' ό,τι για τους φορολογούμενους κατοίκους ημεδαπής¹⁴, δεν αναιρεί την αναλογία μεταξύ της αποφάσεως *Truck Center* και της παρούσας υποθέσεως.

38. Πρώτον, επρόκειτο για επάλληλο συλλογισμό του Δικαστηρίου, αφού προηγουμένως είχε διαπιστώσει ότι οι υπό κρίση καταστάσεις δεν ήταν συγκρίσιμες. Η σύγκριση των επιπέδων φορολόγησης δεν αποτελούσε βασικό στοιχείο του σκεπτικού του. Δεύτερον, στην υπό κρίση υπόθεση, οι διάδικοι δεν συμφωνούν ως προς το εάν η επίμαχη νομοθεσία οδηγεί σε υψηλότερη φορολόγηση των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων. Εναπόκειται ενδεχομένως στον εθνικό δικαστή να το ελέγξει¹⁵. Ωστόσο, η κρίση, από απόψεως δικαίου της Ένωσης, περί της συγκρισιμότητας των καταστάσεων δεν μπορεί να εξαρτάται από το περισσότερο ή λιγότερο υψηλό επίπεδο φορολόγησης ενός συγκεκριμένου φορολογούμενου ο οποίος τελεί σε συγκεκριμένη κατάσταση.

39. Αντιθέτως, πρέπει να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ της καταστάσεως της υπό κρίση υποθέσεως και άλλων καταστάσεων σε υποθέσεις στις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ως συγκρίσιμες αμιγώς εθνικές και διασυνοριακές καταστάσεις στο πλαίσιο φορολογικών περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων (ή στην ελευθερία εγκαταστάσεως, καθόσον τίθεται συχνά θέμα παραβιάσεως των δύο αυτών ελευθεριών από κοινού σε υποθέσεις που αφορούν άμεσες επενδύσεις).

Υποθέσεις που αφορούν τα μέτρα αποφυγής της διπλής οικονομικής φορολογίας των μερισμάτων

40. Η παρούσα υπόθεση πρέπει να διακριθεί κυρίως από τον μεγάλο κατάλογο υποθέσεων που αφορούν διάφορα μέτρα που τα κράτη μέλη εφαρμόζουν για την αποφυγή της διπλής οικονομικής φορολόγησης των μερισμάτων.

13 — Απόφαση *Truck Center* (C-282/07, EU:C:2008:762, σκέψη 43).

14 — Όπ.π. (σκέψη 49).

15 — Βλ. σημεία 61 έως 68 των παρουσών προτάσεων.

41. Πράγματι, καταβάλλοντας μερίσματα στους μετόχους της, μια εταιρία δεν κάνει άλλο από το να διανέμει τα κέρδη που πέτυχε. Τα κέρδη αυτά υπόκεινται κανονικά, στο πρόσωπο της διανέμουσας τα μερίσματα εταιρίας, σε φόρο επί των εταιριών. Εάν ένα κράτος αποφασίσει να φορολογήσει επιπλέον τα ίδια αυτά μερίσματα ως φορολογητέο εισόδημα στο πρόσωπο των μετόχων, στην πραγματικότητα πρόκειται για διπλή φορολόγηση των ίδιων κερδών¹⁶.

42. Δεδομένων των αρνητικών οικονομικών συνεπειών μιας τέτοιας διπλής φορολόγησης, τα κράτη συχνά λαμβάνουν μέτρα για την αποφυγή ή τον μετριασμό της. Ωστόσο, σύμφωνα με τάση της νομολογίας, η οποία έχει πλέον παγιωθεί¹⁷ και η οποία ανάγεται στην υπόθεση την αποκαλούμενη «πίστωση φόρου»¹⁸, εάν ένα κράτος προβλέπει τέτοια μέτρα αποφυγής της διπλής οικονομικής φορολογίας των μερισμάτων σε εθνικές καταστάσεις, πρέπει να πράττει το ίδιο και σε διασυνοριακές καταστάσεις, δηλαδή σε καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται άλλα κράτη μέλη, αλλά και τρίτα κράτη, στα οποία εκτείνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων¹⁹. Οι διασυνοριακές αυτές καταστάσεις μπορεί να αφορούν τη φορολόγηση των μερισμάτων τόσο στο κράτος μέλος της κατοικίας του δικαιούχου μετόχου²⁰ όσο και το κράτος μέλος της έδρας της διανέμουσας τα μερίσματα εταιρίας²¹.

43. Αυτή η δεύτερη κατάσταση ενδιαφέρει ιδιαίτερα στην υπό κρίση υπόθεση. Πράγματι, το Δικαστήριο έκρινε ότι στην περίπτωση εθνικής νομοθεσίας που αποσκοπεί στην αποφυγή της διπλής φορολόγησης των μερισμάτων που διανέμονται από ημεδαπές εταιρίες, η κατάσταση των μετόχων κατοίκων αλλοδαπής είναι συγκρίσιμη προς αυτή των κατοίκων ημεδαπής²².

44. Συνέπεια αυτού είναι ότι, «προκειμένου οι αλλοδαποί να μην υφίστανται περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων, αντίθετο, καταρχήν, στο άρθρο [63 ΣΛΕΕ], το κράτος εγκατάστασης της διανέμουσας εταιρίας πρέπει να μεριμνά ώστε, στο πλαίσιο του προβλεπόμενου από το εθνικό δίκαιο μηχανισμού για την αποφυγή ή τον μετριασμό της αλληπάλληλης φορολογίας ή της οικονομικής διπλής φορολογίας²³, οι αλλοδαποί να έχουν την ίδια μεταχείριση με τους ημεδαπούς»²⁴.

45. Εντούτοις, η επίμαχη σουηδική νομοθεσία της κύριας δίκης δεν αποσκοπεί στην αποφυγή της διπλής φορολόγησης των μερισμάτων που καταβάλλονται σε ημεδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία. Από κανένα σημείο της προδικαστικής αποφάσεως ή των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο δεν προκύπτει ότι ο φόρος επί των εταιριών που καταβάλλουν οι διανέμουσες τα εν λόγω μερίσματα εταιρίες λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του φόρου στον οποίο υπόκεινται τα εν λόγω ταμεία, ούτε ότι τους χορηγείται πίστωση φόρου, ούτε τέλος ότι τα μερίσματα που καταβάλλονται στα εν λόγω ταμεία απαλλάσσονται. Αντίθετα, τα εν λόγω μερίσματα υπόκεινται, όπως και τα άλλα εισοδήματα από κεφάλαια, στον φόρο που θεσπίστηκε από τον νόμο 661 του 1990, ακόμη και αν το ποσό του εν λόγω φόρου υπολογίζεται εμμέσως.

16 — Δεν θα πρέπει να γίνει σύγχυση με τη νομική (ή διεθνή) διπλή φορολογία η οποία αφορά τη φορολόγηση του ίδιου εισοδήματος σε δύο διαφορετικά κράτη. Αυτή η διπλή νομική φορολογία προκύπτει από την άσκηση της φορολογικής αρμοδιότητας διαφόρων κρατών. Εξάλλου, δεν αντιβαίνει κατ' αρχήν, στις θεμελιώδεις ελευθερίες της εσωτερικής αγοράς (βλ., ιδίως, απόφαση Kerckhaert και Morres, C-513/04, EU:C:2006:713, σκέψεις 16 και 17 και διατακτικό).

17 — Η έκφραση είναι του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi (βλ. προτάσεις του στην υπόθεση Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2013:710, σημείο 44).

18 — Απόφαση Επιτροπή κατά Γαλλίας (270/83, EU:C:1986:37).

19 — Βλ., τελευταία, απόφαση Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company (C-190/12, EU:C:2014:249, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

20 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Verkooyen (C-35/98, EU:C:2000:294), Manninen (C-319/02, EU:C:2004:484) και Test Claimants in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774).

21 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Denkvit Internationaal και Denkvit France (C-170/05, EU:C:2006:783), Bouanich (C-265/04, EU:C:2006:51), Santander Asset Management SGIC κ.λπ. (C-338/11 έως C-347/11, EU:C:2012:286) και Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company (C-190/12, EU:C:2014:249).

22 — Απόφαση Santander Asset Management SGIC κ.λπ. (C-338/11 έως C-347/11, EU:C:2012:286, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

23 — Η υπογράμμισή δική μου.

24 — Απόφαση Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-487/08, EU:C:2010:310, σκέψη 52).

46. Συναφώς επισημαίνεται ότι ούτε οι διατάξεις της Συνθήκης ούτε η νομολογία του Δικαστηρίου επιβάλλουν στα κράτη μέλη, και ιδίως στα κράτη μέλη της έδρας των διανεμωσών τα μερίσματα εταιριών, την αποφυγή ή τον μετριασμό της διπλής οικονομικής φορολογίας των μερισμάτων. Πράγματι, μια τέτοια υποχρέωση θα σήμαινε ότι ένα τέτοιο κράτος πρέπει να αποποιηθεί την εξουσία του να φορολογεί εισόδημα που δημιουργήθηκε από οικονομική δραστηριότητα που έχει ασκηθεί στην επικράτειά του²⁵.

47. Εξυπακούεται ότι, εάν στο σουηδικό δίκαιο υπάρχει άλλος μηχανισμός αποφυγής της διπλής οικονομικής φορολογίας των μερισμάτων που καταβάλλονται στους μετόχους κατοίκους ημεδαπής, πράγμα που εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να ελέγξει, ο μηχανισμός αυτός θα πρέπει να εφαρμόζεται και στα μερίσματα που καταβάλλονται σε μετόχους κατοίκους αλλοδαπής. Ωστόσο, φρονώ ότι δεν είναι αυτός ο σκοπός ούτε το αποτέλεσμα της επίμαχης νομοθεσίας, δηλαδή της νομοθεσίας που αφορά τη φορολόγηση των συνταξιοδοτικών ταμείων.

48. Συνεπώς, είναι δυνατόν να μεταφερθεί στην παρούσα υπόθεση, εξ αντιδιαστολής, η διάκριση στην οποία προέβη το Δικαστήριο στη σκέψη 43 της αποφάσεως Santander Asset Management SGIIC κ.λπ.²⁶ μεταξύ της καταστάσεως στην υπόθεση που οδήγησε στην εν λόγω απόφαση και εκείνης στην υπόθεση Truck Center. Το Δικαστήριο διαπίστωσε στην απόφαση αυτή ότι στην υπόθεση Truck Center η διαφορετική μεταχείριση αφορούσε μόνον τη μέθοδο εισπράξεως του φόρου, ενώ στην υπόθεση Santander Asset Management SGIIC κ.λπ. φορολογούνταν μόνο τα μερίσματα που καταβάλλονταν στους μετόχους κατοίκους αλλοδαπής. Ωστόσο, στην παρούσα υπόθεση, τα μερίσματα που καταβάλλονται στα ημεδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία υπόκεινται και αυτά σε φορολογία.

49. Συνεπώς, στην παρούσα υπόθεση δεν υφίσταται η συγκρισιμότητα των καταστάσεων μεταξύ φορολογουμένων κατοίκων ημεδαπής και φορολογουμένων κατοίκων αλλοδαπής την οποία διαπίστωσε το Δικαστήριο σε υποθέσεις που αφορούν την αποφυγή της διπλής οικονομικής φορολογίας των μερισμάτων.

Οι υποθέσεις που αφορούν άλλα φορολογικά μέτρα

50. Το Δικαστήριο έχει ήδη διαπιστώσει σε πολλές άλλες υποθέσεις τη συγκρισιμότητα των εθνικών και διασυνοριακών καταστάσεων όσον αφορά την εφαρμογή από τα κράτη μέλη των διατάξεων του εθνικού δικαίου σε θέματα άμεσης φορολογίας. Θα δώσω ορισμένα χαρακτηριστικά παραδείγματα για να αποδείξω ότι επρόκειτο για περιπτώσεις διαφορετικές από αυτή της παρούσας υποθέσεως.

51. Πρώτον, σε μια υπόθεση που αφορούσε τη φορολόγηση των μερισμάτων που καταβάλλονταν σε συνταξιοδοτικά ταμεία στη Φινλανδία²⁷, τέθηκε το ερώτημα εάν τα ημεδαπά και αλλοδαπά ταμεία τελούσαν σε καταστάσεις συγκρίσιμες υπό το πρίσμα εθνικής διατάξεως κατά την οποία τα μερίσματα που καταβάλλονταν και τα οποία μεταφέρονταν στα αποθεματικά θεωρούνταν εκπίπτουσες από το φορολογητέο εισόδημα δαπάνες. Συνέπεια της εν λόγω διατάξεως ήταν ότι τα μερίσματα που καταβάλλονταν στα ημεδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία στην πράξη δεν φορολογούνταν, αντιθέτως προς τα μερίσματα που καταβάλλονταν σε αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία στα οποία δεν μπορούσε να εφαρμοστεί η εν λόγω διάταξη.

25 — Απόφαση Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation (C-374/04, EU:C:2006:773, σκέψη 59).

26 — C-338/11 έως C-347/11, EU:C:2012:286.

27 — Απόφαση Επιτροπή κατά Φινλανδίας (C-342/10, EU:C:2012:688).

52. Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι καταστάσεις των ημεδαπών και αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων ήταν συγκρίσιμες, επειδή τόσο τα μεν όσο και τα δε μετέφεραν τα εισοδήματά τους στα αποθεματικά που προορίζονταν για την πληρωμή των συντάξεων, πράγμα που αποτελεί και τον ιδιαίτερο σκοπό υπάρξεως των συνταξιοδοτικών ταμείων²⁸. Το Δικαστήριο παρατήρησε επίσης ότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία κατέληγε στην πράξη να φορολογεί μόνον τα μερίσματα των αλλοδαπών ταμείων²⁹.

53. Η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης νομοθεσία δεν προβλέπει όμως κανένα μέσο που να επιτρέπει στα ημεδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία να αφαιρούν τα μερίσματα που έχουν εισπράξει από το φορολογητέο εισόδημά τους ούτε απαλλάσσει τα μερίσματα αυτά από τον φόρο, ούτε *de jure*, ούτε *de facto*. Συνεπώς, η εν λόγω νομοθεσία δεν είναι με κανέναν τρόπο ανάλογη προς την επίμαχη στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Επιτροπή κατά Φινλανδίας³⁰.

54. Δεύτερον, κατά πάγια νομολογία, οι κάτοικοι ημεδαπής και οι κάτοικοι αλλοδαπής βρίσκονται σε συγκρίσιμη κατάσταση όσον αφορά το δικαίωμα εκπτώσεως των επαγγελματικών εξόδων που συνδέονται άμεσα με την είσπραξη του φορολογητέου εισοδήματος³¹. Ωστόσο, η εθνική νομοθεσία της υποθέσεως της κύριας δίκης δεν προβλέπει τέτοια δυνατότητα για τα ημεδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία. Άλλωστε, αυτό θα ήταν δύσκολο κατά την άποψή μου, δεδομένης της έμμεσης μεθόδου υπολογισμού της φορολογητέας βάσεως που προβλέπεται από την εν λόγω νομοθεσία.

55. Μολονότι είναι γεγονός ότι για τον υπολογισμό της φορολογητέας βάσεως των κεφαλαιακών αποδόσεων των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων λαμβάνονται υπόψη μόνον τα καθαρά περιουσιακά στοιχεία, δηλαδή αφού αφαιρεθούν οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις (παθητικό), εντούτοις πρόκειται για ένα ζήτημα απολύτως διαφορετικό από αυτό της εκπτώσεως των φορολογικών εξόδων, όπως ορθά υπογραμμίζει η Σουηδική Κυβέρνηση στις γραπτές παρατηρήσεις της.

56. Τέλος, τρίτον, όσον αφορά τη συγκρισιμότητα των καταστάσεων από απόψεως της διανέμουσας τα μερίσματα εταιρίας, φρονώ ότι ούτε και αυτή η περίπτωση επιτρέπει τη διαπίστωση της υπάρξεως περιορισμού στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων στην παρούσα υπόθεση.

57. Αφενός, το φορολογικό βάρος του φόρου επί των μερισμάτων δεν βαρύνει τη διανέμουσα τα μερίσματα εταιρία αλλά τον μέτοχο.

58. Αφετέρου, φρονώ ότι τα διοικητικά βάρη που συνδέονται με την παρακράτηση φόρου στην πηγή δεν μπορούν να θεωρηθούν δυσανάλογα για μια κεφαλαιουχική εταιρία, η οποία οφείλει να διαθέτει έναν σημαντικό μηχανισμό για να διαχειρίζεται τα λογιστικά της βιβλία και τις φορολογικές της υποχρεώσεις. Ως εκ τούτου, δεν δύναται να μεταφερθεί στην παρούσα υπόθεση η διαπίστωση ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται σε έναν απλό αποδέκτη υπηρεσιών να προβεί σε παρακράτηση φόρου στην πηγή επί των αμοιβών που καταβάλλονται στους παρόχους υπηρεσιών συνιστά περιορισμό στην ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, καθόσον συνεπάγεται πρόσθετο διοικητικό βάρος καθώς και σχετικούς κινδύνους όσον αφορά την ευθύνη³².

28 — Όπ.π. (σκέψεις 42 και 43). Βλ. επίσης προτάσεις της γενικής εισαγγελέα E. Sharpston στην υπόθεση Επιτροπή κατά Φινλανδίας (C-342/10, EU:C:2012:474, σημείο 43).

29 — Απόφαση Επιτροπή κατά Φινλανδίας (C-342/10, EU:C:2012:688, σκέψη 44, με αναφορά στη σκέψη 43 της αποφάσεως Santander Asset Management SGIC κ.λπ., C-338/11 έως C-347/11, EU:C:2012:286, η οποία παρατίθεται στο σημείο 48 των παρούσων προτάσεων).

30 — C-342/10, EU:C:2012:688.

31 — Βλ., ιδίως απόφαση Schröder (C-450/09, EU:C:2011:198, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), καθώς και όσον αφορά τα συνταξιοδοτικά ταμεία, απόφαση Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-600/10, EU:C:2012:737, σκέψη 17).

32 — Απόφαση X (C-498/10, EU:C:2012:635, σκέψη 32).

Ενδιάμεσο συμπέρασμα

59. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, φρονώ ότι η κατάσταση των συνταξιοδοτικών ταμείων που εδρεύουν στη Σουηδία δεν είναι συγκρίσιμη προς αυτή των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων από απόψεως του συστήματος φορολογήσεως των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων που προβλέπεται στον νόμο (1990:661). Συνεπώς, το άρθρο 63 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, δεν αντίκειται σε ένα τέτοιο σύστημα φορολογήσεως.

Τελικές παρατηρήσεις

60. Επιθυμώ να προσεγγίσω μερικά ακόμη ζητήματα που εγείρονται στην παρούσα υπόθεση, στην περίπτωση που το Δικαστήριο αποφασίσει να μην ακολουθήσει την πρότασή μου και καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι καταστάσεις των ημεδαπών και αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων είναι συγκρίσιμες υπό το πρίσμα της σουηδικής νομοθεσίας που αφορά τη φορολόγηση των κεφαλαιακών αποδόσεων των ημεδαπών ταμείων.

Επί της δυσμενούς μεταχείρισεως των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων

61. Οι διάδικοι της κύριας δίκης, καθώς και οι ενδιαφερόμενοι που κατέθεσαν γραπτές προτάσεις, ερίζουν ως προς το εάν το σουηδικό σύστημα φορολογήσεως των συνταξιοδοτικών ταμείων εμπεριέχει δυσμενή μεταχείριση των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων σε σχέση με τα ημεδαπά ταμεία.

62. Πράγματι, το ζήτημα επιδέχεται συζήτηση. Αφενός, κατά γενικό κανόνα, η φορολόγηση των ημεδαπών ταμείων, η οποία βασίζεται στην απόδοση των κρατικών ομολόγων, φαίνεται να είναι χαμηλότερη απ' ό,τι η φορολόγηση των πραγματικών εισοδημάτων που προέρχονται από την καταβολή μερισμάτων των εταιριών, καθόσον η επένδυση σε κρατικά ομόλογα είναι γενικώς λιγότερο αποδοτική ως εμπεριέχουσα μικρότερο κίνδυνο. Αφετέρου, τα ημεδαπά ταμεία υποχρεούνται να καταβάλλουν φόρο κάθε χρόνο, ανεξάρτητα από το εάν έχουν εισπράξει ή όχι μερίσματα, αντιθέτως προς τα αλλοδαπά ταμεία που φορολογούνται μόνον επί των πραγματικών εισοδημάτων. Επιπλέον, η φορολόγηση των ημεδαπών ταμείων λαμβάνει υπόψη την αξία των επενδύσεών τους και, συνεπώς, και την αύξηση της αξίας αυτής, η οποία οφείλεται παραδείγματος χάριν στην αύξηση της αξίας των μετοχών που αυτά κατέχουν, ενώ η φορολόγηση των αλλοδαπών ταμείων εξαρτάται μόνον από το ποσό των μερισμάτων που έχουν καταβληθεί.

63. Το ίδιο το αιτούν δικαστήριο καταλήγει στην απόφασή του στο συμπέρασμα ότι το σουηδικό σύστημα φορολογήσεως μπορεί να ευνοεί τα ημεδαπά ταμεία για ορισμένα έτη και τα αλλοδαπά ταμεία για άλλα έτη.

64. Κατά τη γνώμη μου, από απόψεως δικαίου της Ένωσης το ζήτημα θα πρέπει να αναλυθεί κατά τον ακόλουθο τρόπο.

65. Όπως έχω ήδη εκθέσει ανωτέρω³³, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, μια λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση των μερισμάτων που καταβάλλονται στους κατοίκους αλλοδαπής σε σχέση με αυτά που καταβάλλονται στους κατοίκους ημεδαπής μπορεί κατ' αρχήν να συνιστά μέτρο που απαγορεύεται από το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ως περιορισμός της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων. Το ίδιο ισχύει ακόμη και αν η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση είναι περιστασιακή και όχι συστηματική³⁴. Η κρίση περί δυσμενούς αποτελέσματος εθνικού φορολογικού μέτρου είναι πραγματική διαπίστωση που εμπίπτει στην αρμοδιότητα των εθνικών δικαστηρίων.

66. Στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, η φορολογητέα βάση των συνταξιοδοτικών ταμείων που εδρεύουν στη Σουηδία υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας την αξία των περιουσιακών στοιχείων του ταμείου κατά την έναρξη του φορολογικού έτους επί τη μέση απόδοση των κρατικών ομολόγων για το αμέσως προηγούμενο του οικείου φορολογικού έτους ημερολογιακό έτος. Εν συνεχεία εφαρμόζεται φόρος ύψους 15 % επί της φορολογητέας βάσεως που υπολογίζεται με τον τρόπο αυτό³⁵.

67. Για τους λόγους που εκτίθενται στα σημεία 32 έως 34 των παρουσών προτάσεων, τυχόν εφαρμογή του ίδιου συστήματος στα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία, όπως επιθυμεί το προσφεύγον της κύριας δίκης, δεν είναι δυνατή ή δεν θα είχε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Συνεπώς, στην περίπτωση που το δικαστήριο καταλήξει στη συγκρισιμότητα των καταστάσεων των ημεδαπών και αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων στην παρούσα υπόθεση, το πιο κατάλληλο μέσο για να διαπιστωθεί εάν η επίμαχη εθνική νομοθεσία είναι δυσμενής για τα αλλοδαπά ταμεία θα ήταν να εξομοιωθεί —κατά τρόπο απολύτως τεχνητό κατά τη γνώμη μου— το συνολικό επίπεδο φορολογήσεως των κεφαλαιακών αποδόσεων των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων με το επίπεδο της φορολογήσεως μόνο των εισοδημάτων που προέρχονται από μετοχές των αλλοδαπών ταμείων.

68. Επομένως, για κάθε καταβολή μερισμάτων που οδηγεί σε φορολόγηση υπό τη μορφή της παρακρατήσεως στην πηγή, θα πρέπει να πολλαπλασιαστεί η αξία των περιουσιακών στοιχείων (μετοχών) που οδήγησε στα μερίσματα αυτά επί τη μέση απόδοση των κρατικών σουηδικών ομολόγων για το ημερολογιακό έτος το αμέσως προηγούμενο του φορολογικού έτους κατά τη διάρκεια του οποίου έγινε η εν λόγω καταβολή, και να υπολογιστεί το 15 % του ποσού που θα προκύψει έτσι. Εάν το ποσό του φόρου επί των μερισμάτων που έχει πραγματικά καταβάλει το αλλοδαπό ταμείο υπερβαίνει αυτό το 15 %, το τελευταίο θα δικαιούται την επιστροφή του πλεονάζοντος φόρου, ως φόρου εισπραχθέντος κατά παράβαση του δικαίου της Ένωσης.

69. Εναπόκειται επίσης στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει εάν τα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία υπέστησαν μειονέκτημα ρευστότητας εξαιτίας του ότι ο οφειλόμενος από αυτά φόρος επί των μερισμάτων παρακρατείται στην πηγή κατά την καταβολή των εν λόγω μερισμάτων, ενώ ο φόρος επί των κεφαλαιακών αποδόσεων καταβάλλεται από τα ημεδαπά ταμεία μόνον ετησίως. Πράγματι, ένα τέτοιο μειονέκτημα μπορεί να αποτελεί περιορισμό αντίθετο προς το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ³⁶. Ωστόσο, αυτό το μειονέκτημα ρευστότητας μπορεί να αποδειχθεί ασήμαντο εξαιτίας του ότι τα συνταξιοδοτικά ταμεία που εδρεύουν στη Σουηδία υποχρεούνται, όπως υπογραμμίζουν η Σουηδική και η Γερμανική Κυβέρνηση στις γραπτές παρατηρήσεις τους, να προκαταβάλλουν σε μηνιαία βάση προσωρινό φόρο επί του οριστικού ποσού του φόρου επί των κεφαλαιακών αποδόσεων³⁷.

33 — Βλ. σημεία 18 και 19 των παρουσών προτάσεων.

34 — Βλ., υπ' αυτήν την έννοια, καίτοι αφορά διαφορετικό τομέα, απόφαση Talotta (C-383/05, EU:C:2007:181, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 — Βλ. σημεία 8 και 9 των παρουσών προτάσεων.

36 — Βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση Test Claimants in the FII Group Litigation (C-446/04, EU:C:2006:774, σκέψεις 152 έως 154).

37 — Βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση Truck Center (C-282/07, EU:C:2008:762, σκέψη 49) και προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Truck Center (C-282/07, EU:C:2008:513, σημεία 48 και 49).

Επί της δικαιολογήσεως του μέτρου

70. Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι τα συνταξιοδοτικά ταμεία που εδρεύουν στη Σουηδία και τα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία που εισπράττουν μερίσματα από ημεδαπές εταιρίας βρίσκονται σε αντικειμενικώς συγκρίσιμες καταστάσεις και ότι τα αλλοδαπά τυγχάνουν, ή έστω δύνανται να τύχουν, δυσμενούς μεταχείρισεως λόγω της διαφοράς στη φορολόγηση των εισοδημάτων που προέρχονται από τα εν λόγω μερίσματα μεταξύ των ημεδαπών και αλλοδαπών ταμείων, θα πρέπει τότε να ελέγξει εάν αυτή η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος.

71. Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, μεταξύ των πιθανών δικαιολογητικών λόγων, το καθού της κύριας δίκης προέβαλε, ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, την ανάγκη να διατηρηθεί το σουηδικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Ωστόσο, το πρόβλημα από απόψεως δικαίου της Ένωσης δεν προκύπτει από το σουηδικό συνταξιοδοτικό σύστημα, ούτε καν από το σύστημα φορολογήσεως των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων, αλλά από το ότι τα αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία φορολογούνται κατά λιγότερο ευνοϊκό τρόπο. Η κατάργηση όμως αυτού του μειονεκτήματος δεν απαιτεί, κατά την άποψή μου, την κατάργηση του σουηδικού συστήματος ως προς τα ημεδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία, αλλά ενδεχομένως την παραίτηση από μέρος των φορολογικών εσόδων τα οποία προέρχονται από μερίσματα που καταβάλλονται σε αλλοδαπά συνταξιοδοτικά ταμεία.

72. Η Σουηδική Κυβέρνηση επικαλείται επίσης, στις γραπτές της παρατηρήσεις, την ισόρροπη κατανομή της φορολογικής εξουσίας μεταξύ του Βασιλείου της Σουηδίας και του Βασιλείου των Κάτω Χωρών. Κατά την κυβέρνηση αυτή, η φορολογική σύμβαση που έχει υπογραφεί με το Βασίλειο των Κάτω Χωρών δεν επιτρέπει την εφαρμογή του σουηδικού συστήματος φορολόγησεως των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων στα ολλανδικά συνταξιοδοτικά ταμεία. Ωστόσο, δεν θα επρόκειτο για εφαρμογή στα ολλανδικά συνταξιοδοτικά ταμεία του εν λόγω συστήματος στο σύνολό του, αλλά μόνον για εναρμόνιση της φορολογικής τους υποχρεώσεως με τη φορολογική υποχρέωση που υπέχουν τα ταμεία που εδρεύουν στη Σουηδία. Φρονώ ότι κάτι τέτοιο δεν αντιβαίνει στη φορολογική σύμβαση που έχει υπογραφεί μεταξύ του Βασιλείου της Σουηδίας και του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, ούτε εν γένει στην ισόρροπη κατανομή της φορολογικής εξουσίας μεταξύ αυτών των δύο κρατών μελών.

73. Τέλος, η Γερμανική Κυβέρνηση υποστηρίζει στις γραπτές της παρατηρήσεις την ανάγκη να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της εισπράξεως των φόρων. Κατά την κυβέρνηση αυτή, η παρακράτηση φόρου στην πηγή είναι μια απλή και αποτελεσματική εισπρακτική μέθοδος, τόσο από πλευράς φορολογικής διοικήσεως όσο και από πλευράς φορολογουμένων και η οποία ενδείκνυται ιδιαίτερα για τους φορολογούμενους κατοίκους αλλοδαπής. Ωστόσο, δεν είναι απαραίτητη η κατάργηση αυτής της μεθόδου εισπράξεως του φόρου προκειμένου να επιτευχθεί η εναρμόνιση της φορολογικής υποχρεώσεως των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων με αυτή των ημεδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων. Αρκεί να υπολογιστεί η θεωρητική φορολογική υποχρέωση ενός ημεδαπού συνταξιοδοτικού ταμείου επί της αξίας των περιουσιακών στοιχείων που έδωσαν δικαίωμα σε μερίσμα και να περιοριστεί η παρακράτηση στο ποσό αυτό εάν το εν λόγω ποσό είναι χαμηλότερο από το 15 % του μερίσματος αυτού. Ο υπολογισμός αυτός δεν αποτελεί υπερβολικό φορολογικό βάρος για τη διανέμουσα τα μερίσματα εταιρία, καθόσον τα απαραίτητα στοιχεία, ήτοι η απόδοση των κρατικών ομολόγων κατά το προηγούμενο έτος και η αξία των μετοχών που κατέχει το αλλοδαπό συνταξιοδοτικό ταμείο κατά τη χρονική στιγμή της καταβολής των μερισμάτων, είναι γνωστά.

74. Έτσι, εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει στην παρούσα υπόθεση την ύπαρξη περιορισμού στην ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων ο οποίος απαγορεύεται από το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, ο εν λόγω περιορισμός δεν δικαιολογείται, κατά την άποψή μου, από κανέναν επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος. Ωστόσο, όπως έχω ήδη εκθέσει ανωτέρω, φρονώ ότι δεν υπάρχει τέτοιος περιορισμός, επειδή η διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των συνταξιοδοτικών ταμείων που εδρεύουν στη Σουηδία και των αλλοδαπών συνταξιοδοτικών ταμείων αφορά καταστάσεις που δεν είναι αντικειμενικώς συγκρίσιμες και, ως εκ τούτου, εμπίπτει στην εξαίρεση του άρθρου 65, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ.

Πρόταση

75. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο ερώτημα που υποβλήθηκε από το Ανώτατο διοικητικό δικαστήριο (Högsta förvaltningsdomstolen) ως εξής:

Το άρθρο 63, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 65, παράγραφος 1, στοιχείο α', ΣΛΕΕ, δεν αντίκειται σε εθνική νομοθεσία κατά την οποία τα μερίσματα που καταβάλλονται από εταιρία κάτοικο ημεδαπής φορολογούνται στην πηγή εάν ο μέτοχος είναι κάτοικος αλλοδαπής ενώ, στην περίπτωση μετόχου κατοίκου ημεδαπής, τα εν λόγω μερίσματα φορολογούνται συνολικά με φόρο ο οποίος υπολογίζεται κατ' αποκοπήν επί τη βάσει πλασματικής αποδόσεως και ο οποίος αποσκοπεί στην ενιαία φορολόγηση του συνόλου των εισοδημάτων από κεφάλαιο μιας συγκεκριμένης κατηγορίας φορολογουμένων κατοίκων ημεδαπής.